

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 12 november 2019
(OR. en)

13521/19

EDUC 431
SOC 709
EMPL 539

RESULTAAT BESPREKINGEN

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	de delegaties
nr. vorig doc.:	13282/19
Betreft:	Conclusies van de Raad over "De sleutelrol van leven lang leren-beleid om samenlevingen in staat te stellen om te gaan met de technologische en groene transitie ter ondersteuning van inclusieve en duurzame groei"

Voor de delegaties gaan hierbij de conclusies over "De sleutelrol van leven lang leren-beleid om samenlevingen in staat te stellen om te gaan met de technologische en groene transitie ter ondersteuning van inclusieve en duurzame groei", die de Raad tijdens zijn 3724e zitting op 8 november 2019 heeft aangenomen. De conclusies van de Raad zullen ter bekendmaking in het Publicatieblad worden verzonden.

**Conclusies van de Raad over
de sleutelrol van leven lang leren-beleid om samenlevingen in staat te stellen
om te gaan met de technologische en groene transitie ter ondersteuning van
inclusieve en duurzame groei**

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

ONDER VERWIJZING NAAR de politieke achtergrond, die in de bijlage bij deze conclusies wordt toegelicht,

ONDERKENT

1. dat het eerste beginsel van de Europese pijler van sociale rechten¹ luidt dat iedereen recht heeft op hoogwaardige en inclusieve voorzieningen voor onderwijs, opleiding en een leven lang leren om de vaardigheden te verwerven en te onderhouden die nodig zijn om ten volle aan het maatschappelijk leven te kunnen deelnemen en overgangen op de arbeidsmarkt met succes te kunnen opvangen;
2. dat een leven lang leren het leren vanaf de voor- en vroegschoolse educatie en opvang tot na de pensionering omvat, met inbegrip van het gehele spectrum van formeel, niet-formeel en informeel leren, met als doel de kennis, vaardigheden en competenties vanuit een persoonlijk, burgerschaps-, sociaal en/of werkgelegenheidsperspectief te verbeteren. Een leven lang leren beschouwt elke persoon als subject van het leerproces en stelt alle personen in staat de nodige kennis te verwerven om als actieve burgers deel te nemen aan de kennismaatschappij en de arbeidsmarkt, en vergemakkelijkt de vrije mobiliteit van Europese burgers;
3. dat de huidige maatschappelijke en economische uitdagingen vragen om benaderingen die de lerenden, de samenleving en de werkgevers aansporen, motiveren en in staat stellen om proactiever en strategischer te werk te gaan om een leven lang leren voor iedereen tot werkelijkheid te maken, en dat het belangrijk is dat er tussen de betrokken beleidssectoren systematische en gemotiveerde coördinatie plaatsvindt met het oog op de succesvolle uitvoering van het leven lang leren-beleid, alsmede dat de sociale partners een cruciale rol te spelen hebben bij het opzetten, uitvoeren en welslagen van dat beleid;

¹ Doc. 13129/17.

4. dat het belangrijk is dat werk wordt gemaakt van gelijke mogelijkheden voor deelname aan en toegang tot een leven lang leren voor iedereen, ongeacht achtergrond, door voorafgaande kennis, vaardigheden en competenties te erkennen en daarop voort te bouwen, en aldus de permanente, veelvuldige en naadloze overgangen tussen onderwijs- en opleidingsniveaus en -vormen te bevorderen;
5. de sleutelrol van het leven lang leren-beleid in de Europese samenwerking op het gebied van onderwijs en opleiding en in het Erasmus+-programma, en de betekenis ervan voor het nationale onderwijs- en opleidingsbeleid, werkgelegenheidsbeleid en sociaal beleid, alsmede voor de democratische betrokkenheid;
6. de rol van een leven lang leren bij het in staat stellen van personen, samenlevingen en de arbeidswereld om om te gaan met de technologische en groene transitie en tegelijkertijd bij te dragen tot sociale inclusie;

BENADRUKT

7. de gehechtheid van de Unie en de lidstaten aan Agenda 2030 van de Verenigde Naties en de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties;
8. de nieuwe strategische agenda 2019-2024², waarin de ontwikkeling van een sterke en dynamische economische basis en de opbouw van een klimaatneutraal, groen, rechtvaardig en sociaal Europa als strategische prioriteiten worden gesteld, en benadrukt de beleidsmaatregelen op het gebied van digitale transformatie die onze maatschappelijke waarden belichamen en inclusiviteit bevorderen; en erkent de noodzaak meer te investeren in de vaardigheden en het onderwijs van mensen en tegelijkertijd de basis te leggen voor duurzame en inclusieve groei op de lange termijn; de noodzaak de Europese pijler van sociale rechten op het niveau van de EU en de lidstaten ten uitvoer te leggen, met inachtneming van de respectieve bevoegdheden en het subsidiariteitsbeginsel, en neemt er nota van dat bijzondere aandacht moet worden besteed aan sociale kwesties, risico's en uitsluiting als gevolg van ongelijkheden en opleidingsverschillen;
9. het nieuwe concept "economie van het welzijn", dat mensen en hun welzijn centraal stelt bij de beleids- en besluitvorming;

² Doc. EUCO 9/19.

HERINNERT ERAAN dat

10. de Raad in zijn conclusies over toewerken naar een visie op een Europese onderwijsruimte heeft verklaard dat de Europese onderwijsruimte moet worden geschraagd door het continuüm van een leven lang leren, vanaf voor- en vroegschoolse educatie en opvang via onderwijs en beroepsopleiding tot hoger onderwijs en volwassenenonderwijs, met inbegrip van niet-formeel en informeel leren;

IS VAN OORDEEL dat:

11. de huidige technologische en digitale transformatie van onze samenlevingen het economische landschap, de arbeidswereld en de burgerlijke betrokkenheid verandert, en dus potentieel aanzienlijke gevolgen kan hebben voor de sociale cohesie en de gelijkheid;
12. bij het vormgeven van het Europees beleid voor digitale transformatie het onderwijs- en opleidingsbeleid van cruciaal belang zijn voor het waarborgen van welzijn en duurzame groei in Europa. Investeren in nieuwe kennis, vaardigheden en competenties is essentieel om Europa concurrerder en productiever te maken;
13. de ontwikkeling van technologie en met name kunstmatige intelligentie (KI) een aanzienlijk potentieel heeft voor het creëren van nieuwe soorten economische en maatschappelijke activiteiten, vaardigheden, banen en diensten. Effectieve beleidsmaatregelen, instrumenten en maatregelen op het gebied van onderwijs en opleiding moeten worden ontwikkeld opdat iedereen over de juiste kennis, vaardigheden en competenties beschikt om volledig deel te nemen aan een transformatie van de samenleving, en tegelijkertijd moet de aandacht worden gevestigd op de ethische bezwaren en risico's van mogelijk misbruik van technologie;
14. de technologische transformatie de vraag naar hoge vaardigheden en competenties, aanpassingsvermogen en competenties voor loopbaanbeheer doet toenemen, terwijl tegelijkertijd de vraag naar lage vaardigheden voor routine- en repetitieve banen afneemt. De effecten variëren in tijd, plaats en omvang, aangezien sommige sectoren en gebieden harder worden getroffen dan andere. Een goed aanbod van een leven lang leren en levenslange begeleiding kan de kloof tussen hoog- en laaggeschoolde werknemers op de arbeidsmarkt helpen verkleinen;

15. in Europa omscholing en bijscholing van de volwassenen een immense opdracht is. Investeren in basisvaardigheden en sleutelcompetenties is dan ook zinvoller dan ooit. Hoogwaardig, inclusief onderwijs (formeel, niet-formeel, informeel leren en werkplekleren) en een brede benadering van competentie-ontwikkeling, verbetert de prestaties wat betreft basisvaardigheden en ondersteunt het verwerven van meer geavanceerde vaardigheden en competenties;
16. de ongelijkheid bij de toegang tot en de verstrekking van volwasseneneducatie een uitdaging blijft, aangezien de deelname van volwassenen aan leeractiviteiten nog steeds laag is en vooral laaggeschoolde volwassenen meer intensieve steun nodig hebben om te gaan leren³. Er moet meer worden gedaan om sociaal achtergestelde personen te betrekken bij een leven lang leren en hen in staat te stellen de arbeidsmarkt (opnieuw) te betreden of op de arbeidsmarkt te blijven en hun loopbaanontwikkeling te ondersteunen;
17. voortdurende demografische veranderingen kansen en uitdagingen bieden op zowel individueel als maatschappelijk niveau; omdat lage geboortecijfers en een hogere levensverwachting ervoor zorgen dat veel lidstaten een oudere bevolking krijgen;⁴
18. een betere onderkenning van het potentieel van ouderen en het bevorderen van hun kansen en hun mogelijkheden om deel te nemen aan de samenleving, zelfs op hogere leeftijd, bijdragen tot het creëren van hechte samenlevingen. Een leven lang leren is een cruciale factor om ouderen gezond ouder te laten worden en actief te laten deelnemen aan het sociale en economische leven;
19. de hoge kwaliteit, inclusiviteit en toegankelijkheid van voor- en vroegschoolse educatie en opvang en van basisschoolonderwijs en niet-formele leeractiviteiten, van essentieel belang zijn om in te spelen op demografische veranderingen, om ervoor te zorgen dat kinderen en jongeren de juiste kennis, vaardigheden en competenties voor de toekomst hebben, waarbij het risico van schooluitval, armoede en sociale uitsluiting wordt aangepakt en gezorgd wordt voor een betekenisvol leven;

³ Onderwijs- en opleidingenmonitor 2018.

⁴ Eurostat 2019: "Bevolkingsstructuur en vergrijzing".

20. er dringend behoefte is aan verdere bevordering van gendergelijkheid en gelijke toegang tot onderwijs en opleiding, met name in door één gender gedomineerde sectoren en beroepen. Vrouwen zijn ondervertegenwoordigd in STEM-sectoren in Europa, met name in de digitale sector, waar hun deelname blijft dalen. Het empoweren van vrouwen in STEM-sectoren en in het bijzonder in de digitale sector is relevant voor de ontwikkeling van de Europese samenlevingen en economieën⁵. Onderwijs en opleiding kunnen helpen de genderkloof in de digitale sector aan te pakken;

BENADRUKT

21. de noodzaak een krachtige impuls te geven aan beleid en voorzieningen voor een leven lang leren om beter in te spelen op de uitdagingen van een veranderende samenleving;
22. dat de verdere uitvoering van de aanbeveling van de Raad over bijscholingstrajecten een cruciale stap is richting een effectief leven lang leren-beleid. In aanvulling hierop, en om iedereen meer kansen te geven, zijn echter meer inspanningen en een breder scala van beleidsmaatregelen en -instrumenten nodig;
23. het streven naar een ambitieuze verdere ontwikkeling van de Europese onderwijsruimte om van Europa de leidende leermaatschappij in de wereld te maken, en bij te dragen aan een cultuur die mensen en samenlevingen stimuleert, in staat stelt en motiveert om continu te leren en te innoveren, onder meer op alle onderwijs- en opleidingsniveaus en -vormen en in alle levensfasen;

⁵ Europese Commissie, 2018. Studie over vrouwen in het digitale tijdperk.

24. strategische benaderingen te ontwikkelen om het leven lang leren-beleid te stimuleren en het potentieel van een leven lang leren voor het ondersteunen van inclusieve en duurzame groei en in respons op de technologische en groene transitie te erkennen, onder meer door:
- a) de integrale ontwikkeling van onderwijs- en opleidingsstelsels om continue en naadloze leertrajecten en transities voor individuele lerenden mogelijk te maken;
 - b) de kanselijkheid in het onderwijs te versterken door het ontwikkelen van beleid ter bevordering van de toegang tot beproefde doorstromingstrajecten voor iedereen en het vermijden van uitzichtloze situaties in onderwijs- en opleidingsstelsels;
 - c) ervoor te zorgen dat de onderwijs- en opleidingsstelsels beter inspelen op de behoeften van de lerenden en op de snelle veranderingen in de arbeidsmarkt en de samenleving door bijzondere aandacht te besteden aan de gebieden waar de meeste technologische veranderingen optreden en die het meest relevant zijn vanuit een oogpunt van klimaatverandering, alsook aan de dringende noodzaak om onze ecologische voetafdruk te verbeteren, en om onderwijs voor duurzame ontwikkeling te bevorderen als bron van innovatie, veerkracht en transformatieve actie, waarbij rekening wordt gehouden met andere en veranderende kennis, vaardigheden en competenties;
 - d) waar mogelijk een vlotte overgang tussen verschillende onderwijs- en opleidingsniveaus en -sectoren te ondersteunen door het faciliteren van alternatieve leertrajecten, het verstrekken van begeleiding, het aanmoedigen van diverse vormen van leren en een veelzijdige leeromgeving, en het ondersteunen van nieuwe leer- en onderwijsmethoden op alle onderwijs- en opleidingsniveaus en -vormen, en het valideren van vaardigheden en competenties, ongeacht waar of hoe ze zijn verworven;
 - e) mogelijkheden te verkennen voor het creëren van flexibele, gepersonaliseerde en leerlinggerichte leertrajecten en die gericht beschikbaar te maken voor kwetsbare groepen, bijvoorbeeld op basis van gemoduleerde en op leerresultaten gebaseerde benaderingen waardoor het leren gemakkelijker kan worden afgestemd op individuele en professionele behoeften;

- f) de nadruk te leggen op het belang van de verdere ontwikkeling van de competenties voor leerkrachten, lerarenopleiders, schoolleiders, opleiders, beroepskeuzeadviseurs, jeugdwerkers en loopbaanadviseurs, teneinde voor iedereen toegankelijke vaardigheden en competenties te bieden met het oog op continu leren;
- g) de uitwisseling en beschikbaarheid te bevorderen van gegevens die lerenden in staat stellen gegevens over hun eigen leren te beheren en te gebruiken, en om weloverwogen keuzes te maken en beslissingen te nemen over hun leven, volledig in overeenstemming met de algemene verordening gegevensbescherming;
- h) na te gaan wat het potentieel is van KI ter ondersteuning van kwalitatief hoogwaardig en gepersonaliseerd onderwijs en opleiding en de ontwikkeling van kennis, vaardigheden en competenties. Bij deze inspanningen moet veel aandacht worden besteed aan inclusie en rechtvaardigheid door het betrouwbare gebruik van KI in onderwijs en opleiding mogelijk te maken, teneinde uitdagingen op onderwijsgebied in kaart te brengen en leerprocessen te stimuleren;
- i) de inspanningen voort te zetten om uitvoering te geven aan de aanbeveling van de Raad betreffende de validatie van niet-formeel en informeel leren.

VERZOEKT DE COMMISSIE, MET INACHTNEMING VAN SUBSIDIARITEIT EN IN NAUWE SAMENWERKING MET DE LIDSTATEN, om:

- 25. een aanzienlijke impuls te geven aan actieve, effectieve en toekomstgerichte strategieën en beleidsmaatregelen voor een leven lang leren, met als doel de deelname aan een leven lang leren op alle onderwijs- en opleidingsniveaus en -vormen te bevorderen;
- 26. de efficiëntie, de schaal en de doelgroepen van het huidige leven lang leren-beleid aan te passen om beter te kunnen inspelen op de leerbehoeften die voortvloeien uit veranderingen in de samenleving en de arbeidswereld, onder meer door verdere ontwikkeling van de Europese onderwijsruimte, en daartoe een leven lang leren te laten doorklinken in het toekomstige strategische kader voor samenwerking op het gebied van onderwijs en opleiding en gebruik te maken van de mogelijkheden van Erasmus +, het Europees Sociaal Fonds en andere relevante Unie-instrumenten;

27. initiatieven te ondersteunen die investeringen in een leven lang leren bevorderen, met inbegrip van samenwerking tussen de openbare en de particuliere sector;
28. het effectieve en inclusieve gebruik van KI toe te voegen aan de verder te ontwikkelen aspecten van het actieplan voor digitaal onderwijs en de Europese onderwijsruimte;
29. de coördinatie van lopende en toekomstige inspanningen ter vergroting van de interoperabiliteit van gegevens te verbeteren, bijvoorbeeld door toegang te geven tot persoonlijke onderwijsgegevens en door betere uitwisseling van onderwijsgegevens tussen lerenden, leerinstellingen en werkgevers, waarbij overlappingsen op Unieniveau worden voorkomen, teneinde het potentieel van de digitale transformatie te benutten, zulks in overeenstemming met de algemene verordening gegevensbescherming;
30. steun te verlenen voor nationaal beleid dat erop gericht is de onderwijs- en opleidingsstelsels beter te laten inspelen op de snel veranderende behoeften van de arbeidsmarkt en de samenleving, door de verspreiding en het gebruik van analyse-, onderzoeks- en prognosegegevens, inclusief het volgen van afgestudeerden, en de kennis over vaardigheden te faciliteren en te vergroten, teneinde op lange termijn invloed op het beleid uit te oefenen;
31. aan te moedigen dat een belangrijke stap wordt gezet in de verdere ontwikkeling van een leven lang leren, door te zoeken naar betere mogelijkheden voor samenwerking tussen onderwijs- en opleidingsniveaus en -sectoren, en tussen bevoegde autoriteiten (bijv. sociale zaken, gezondheid, migratie) en door het bevorderen van veelzijdige, flexibele leermogelijkheden om volwassenen bij- en om te scholen, in samenwerking met de sociale partners, het maatschappelijk middenveld, de publieke arbeidsbureaus en andere betrokken belanghebbenden;
32. verdere synergie tussen onderwijs, opleiding, onderzoek en innovatie te bevorderen als stimulans voor de ontwikkeling van de Europese onderwijsruimte, met name via de allianties van Europese universiteiten die een belangrijke rol spelen bij het bevorderen van een leven lang leren;
33. bij het evalueren en moderniseren van het Europees beleid inzake het valideren van niet-formeel en informeel leren een breder concept voor het valideren van kennis, vaardigheden en competenties te overwegen, teneinde het valideren van vaardigheden en competenties mogelijk te maken, ongeacht hoe of waar ze zijn verworven, met als doel soepele overgangen mogelijk te maken en aan te zetten tot het volgen van individuele leertrajecten en zonder afbreuk te doen aan de bevoegdheden van de lidstaten op dit gebied.

POLITIEKE ACHTERGROND

1. Resolutie van de Raad van 27 juni 2002 inzake levenslang leren⁶
2. Resolutie van de Raad en van de vertegenwoordigers van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, inzake het versterken van beleidsmaatregelen, systemen en praktijken op het gebied van de levenslange begeleiding in Europa⁷
3. Resolutie van de Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, over betere integratie van levenslange begeleiding in de strategieën voor een leven lang leren⁸
4. Resolutie van de Raad betreffende een vernieuwde Europese agenda voor volwasseneneducatie⁹
5. Aanbeveling van de Raad van 20 december 2012 betreffende de validatie van niet-formeel en informeel leren¹⁰
6. Gezamenlijk verslag 2015 van de Raad en de Commissie over de uitvoering van het strategisch kader voor Europese samenwerking op het gebied van onderwijs en opleiding (ET 2020) – Nieuwe prioriteiten voor Europese samenwerking op het gebied van onderwijs en opleiding¹¹
7. Mededeling van de Commissie over een nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa: samenwerken ter versterking van het menselijk kapitaal, de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en het concurrentievermogen¹²
8. Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)¹³.
9. Mededeling van de Commissie over het Europees interoperabiliteitskader - Implementatiestrategie¹⁴
10. Mededeling van de Commissie – De Europese identiteit versterken via onderwijs en cultuur¹⁵

⁶ PB C 163 van 9.7.2002, blz. 1.

⁷ Doc. 9286/04.

⁸ PB C 319 van 13.12.2008, blz. 4.

⁹ PB C 372 van 20.12.2011, blz. 1.

¹⁰ PB C 398 van 22.12.2012, blz. 1.

¹¹ PB C 417 van 15.12.2015, blz. 25.

¹² COM(2016) 381.

¹³ PB L 119 van 4.5.2016, blz. 1.

¹⁴ COM(2017) 134.

¹⁵ COM(2017) 673.

11. Aanbeveling van de Raad van 22 mei 2017 inzake het Europees kwalificatiekader voor een leven lang leren en tot intrekking van de aanbeveling van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 tot vaststelling van een Europees kwalificatiekader voor een leven lang leren¹⁶
12. Aanbeveling van de Raad van 20 november 2017 over het volgen van afgestudeerden¹⁷
13. Discussienota van de Commissie over het in goede banen leiden van de mondialisering¹⁸
14. Ministeriële verklaring van 2017 van Lissabon op de 4e ministeriële conferentie van de VN/ECE over vergrijzing "A Sustainable Society for All Ages: Realizing the potential of living longer"
15. Mededeling van de Commissie "Bouwen aan een sterker Europa: de rol van het beleid inzake jongeren, onderwijs en cultuur"¹⁹
16. Mededeling van de Commissie over het actieplan voor digitaal onderwijs²⁰
17. Besluit van het Europees Parlement en de Raad van 18 april 2018 betreffende een gemeenschappelijk kader voor het verstrekken van betere diensten voor vaardigheden en kwalificaties (Europass)²¹
18. Aanbeveling van de Raad van 22 mei 2018 inzake sleutelcompetenties voor een leven lang leren²²
19. Aanbeveling van de Raad van 19 december 2016 tot invoering van bijscholingstrajecten: nieuwe mogelijkheden voor volwassenen²³ en conclusies van de Raad van 22 mei 2019 over de uitvoering van de aanbeveling²⁴
20. Conclusies van de Raad over toewerken naar een visie op een Europese onderwijsruimte²⁵
21. Mededeling van de Commissie van 25 april 2018 over kunstmatige intelligentie voor Europa²⁶
22. Verordening (EU) 2018/1807 van het Europees Parlement en de Raad van 14 november 2018 inzake een kader voor het vrije verkeer van niet-persoonsgebonden gegevens in de Europese Unie²⁷

¹⁶ PB C 189 van 15.6. 2017, blz. 15.

¹⁷ PB 423 van 9.12. 2017, blz. 1.

¹⁸ COM(2017) 240.

¹⁹ COM(2018) 268.

²⁰ COM(2018) 22.

²¹ PB L 112 van 2.5.2018, blz. 42.

²² PB C 189 van 4.6.2018, blz. 1.

²³ PB C 484 van 24.12.2016, blz. 1.

²⁴ PB C 189 van 5.6.2019, blz. 23.

²⁵ PB C 195 van 7.6.2018, blz. 7.

²⁶ COM(2018) 237.

²⁷ PB L 303 van 28.11.2018, blz. 59.

23. Conclusies van de Raad van 9 april 2019 "Naar een steeds duurzamere Unie in 2030"²⁸
 24. Conclusies van de Raad van 7 juni 2019 over de toekomst van een sterk gedigitaliseerd Europa na 2020: "Versterking van het digitale en economische concurrentievermogen in de hele Unie en van de digitale cohesie"²⁹
 25. Resolutie van de Raad over de EU-strategie voor jongeren 2019-2027³⁰
 26. Conclusies van de Raad over de economie van het welzijn³¹
-

²⁸ Doc. 8286/19.

²⁹ Doc. 8807/19.

³⁰ PB C 189 van 5.6.2019, blz.1.

³¹ Doc. 13432/19.